

Gimnazija Franca Miklošiča Ljutomer

RAZISKOVALNA NALOGA

Komunikacija v družini

Področje: psihologija

Ime in priimek avtorja naloge: Minea Rudolf

Mentor: Jasna Vogrinec, univ. dipl. psih.

Slamnjak, december 2019

Vsebina

Povzetek in ključne besede	3
Abstract	4
1. Opredelitev problema naloge.....	5
2. Uvod	6
2.1. Komunikacija.....	6
2.1.1. Kako uspešno komunicirati	7
2.2. Družina.....	7
2.2.1. Tipi družin	8
2.2.2. Vzgojni slogi.....	8
2.3. Vpliv ločitve na komunikacijo	9
2.4. Odnosi med sorojenci.....	10
3. Cilji in hipoteze.....	11
3.1. Cilji.....	11
3.2. Hipoteze.....	11
4. Metoda	12
4.1. Opis vzorca raziskave.....	12
4.2. Merski instrumenti	13
4.3. Postopek zbiranja podatkov	13
5. Rezultati in interpretacija	14
6. Sklepi	29
7. Literatura	31
8. Spletni viri.....	31
9. Priloga.....	32

Kazalo grafov

Graf 1: Vzorec anketiranih po spolu.	12
Graf 2: Vzorec anketiranih po starosti.	12
Graf 3: Kakšna je komunikacija v družini.	15
Graf 4: Kako vpliva uporaba tehnologije na komunikacijo.	17
Graf 5: Najpogostejši pogovori v družini.	18
Graf 6: Ali obstajajo teme, o katerih se ne pogovarjamo s starši.	19
Graf 7: Ali je želja po večji komunikaciji ali je je dovolj.	20
Graf 8: Veljavnost podanih trditev.	21
Graf 9: Dnevni pogovor z mamo.	23
Graf 10: Dnevni pogovor z očetom.	23
Graf 11: Ločenost staršev.	24
Graf 12: Pogovor z mamo po ločitvi.	24
Graf 13: Pogovor z očetom po ločitvi.	25
Graf 14: Željena komunikacija z ločenimi starši.	25
Graf 15: Ali je manj komunikacije v družini z ločenimi starši.	26
Graf 16: Sorojenci.	27
Graf 17: Razumevanje s sorojenci.	27

Kazalo tabel

Tabela 1: Odgovori udeležencev ankete na vprašanje, kaj si predstavljajo pod dobro komunikacijo. .	14
Tabela 2: Mnenje anketirancev o dobri komunikaciji v njihovi družini.	15
Tabela 3: Mnenje anketirancev o neustrezni komunikaciji v njihovi družini.	16
Tabela 4: Teme, ki se jih v družini manj pogosto dotikamo.	19
Tabela 5: Razlogi za željo po večji komunikaciji.	21

Povzetek in ključne besede

Komunikacija v družini je zelo pomembna. Z njeno pomočjo se vzpostavljajo odnosi, skozi katere se posameznik razvija. Tega se občasno niti ne zavedamo in to vodi do posvečanja manj pozornosti natanko temu pomembnemu procesu »komuniciranje«. Raziskovalna naloga opredeljuje komunikacijo, družino, vpliv ločitve na komunikacijo in odnose med sorojenci. Z anketo sem prišla do spoznanj, da je komunikacija v družini pri večini anketirancev dobra, sklepajoč iz odprtih odgovorov pa tudi uspešna. Anketiranci menijo, da je je dovolj, redkim pa se je zdi premalo. Nanjo vplivajo mnogi dejavniki, eden izmed teh je tudi tehnologija, ki je po mnenju anketirancev slab vpliv. Dejavniki, ki pa pripomorejo k boljši komunikaciji, pa so po njihovem mnenju dobri odnosi, zaupanje in razumevanje med člani družine, reševanje konfliktov na miren način in odkritost. Kljub dobri komunikaciji pa v družinah obstajajo tudi teme, o katerih raje ne razpravljajo in se jih redko dotikajo. Nekatere izmed teh tem so spolnost, težave, ljubezen in droge. Anketiranci zaupajo tako očetu kot mami, z njima se veliko pogovarjajo, a več časa posvetijo pogovoru z mamo. V družinah z ločenimi starši anketiranci menijo, da je komunikacija enaka, kot bi bila v primeru sklenjene družine, bi si pa občasno vseeno želeli več pogovora. Ob raziskovanju odnosov med sorojenci ugotavljam, da se večina sorojencev dobro razume že od otroštva, odnos pa izboljšujejo še v mladostniških letih.

Ključne besede: komunikacija, družina, odnosi, vpliv ločitve na komunikacijo, odnosi med sorojenci.

Abstract

Communication in family is very important. With its help we build relationships through which an individual can develop. Sometimes we are not aware of its power and that leads to not paying enough attention on the process of "communication".

This term paper defines communication, family, the influence of divorce on communication and relations between relatives. Through the questionnaire, I came to the conclusion that communication in the family is good and successful for most of the respondents. They believe there is enough of communication in their family, but a few of them think they could use more of it. The communication is influenced by a number of factors, one of them being technology and according to the respondents, the influence of it is bad. In their opinion, the factors that contribute to better communication are good relationships, resolving conflicts in a peaceful and honest way and trust and understanding between family members. In spite of good communication in most of the families, there are still some topics that are rather not to be discussed. These topics are sex, problems, love and drugs. Respondents trust both parents and talk to them a lot, but seek help with mother more often. In families with divorced parents, the respondents believe that communication is the same as in a married family, but they would still like to talk more occasionally. Through my term paper I discovered that the relationships between relatives are already good in childhood, but become even better at a later age.

Key words: communication, family, relationships, impact on communication in divorced family, relationships between relatives.

1. Opredelitev problema naloge

Komunikacija je ključna za dobre odnose. Naj gre za odnos med fantom in dekletom, med možem in ženo, prijateljem in prijateljico, učiteljem in učencem ali širšim krogom ljudi, kot je družina. Vsi si želimo kvalitetno vsakdanje življenje, do katerega pridemo samo z učinkovito komunikacijo.

Spori, do katerih velikokrat pride v družini, so posledica nepravilne oziroma slabe komunikacije. Kot mnoge raziskave ugotavljajo, starši menijo, da je pogovorov premalo, mladi pa si jih prav tako želijo več. Kje se torej zalomi, da vseeno velja splošno mnenje, da z napredkom tehnologije več ne vemo komunicirati?

V svoji raziskovalni nalogi bom raziskovala področje komunikacije v današnji, lahko bi rekli, novodobni družini. Zastavila si bom vprašanja, kot so; ali dandanes znamo komunicirati, kakšna je ta komunikacija in zakaj je v nekaterih družinah boljša kot v drugih? Ali vpliva ločitev na komunikacijo in s kom se otroci več pogovarjajo; z mamo ali očetom? Vprašanj je še veliko, odgovore nanje bom dobila s pomočjo ankete.

Z njo bom poskušala ugotoviti, kakšna je komunikacija v družini, tako med starši in otroci kot sorojenci. Pomembo vlogo bom namenila tudi komunikaciji v družini z ločenimi starši, saj me zanima, kako ta dejavnik vpliva na komuniciranje med staršem in otrokom.

2. Uvod

Vedeti, kako komunicirati, dandanes ni enostavno. Ob hitrem tempu življenja nam je težko izraziti, kaj čutimo, mislimo in hočemo povedati. Ni pa to naša edina težava, tudi poslušati včasih ne vemo, saj smo večino pogovora zatopljeni v zabavne vsebine na telefonu ali pisanje sporočil.

Tako pogosto pride do nepotrebnih konfliktov v družini, saj zanemarimo dejstvo, ki so ga izpostavili Gostečnik, Pahole in Ružič (1999), in sicer, da je komunikacija edini način in pot, da si lahko sporočimo svoje misli, doživetja, občutke, saj druge poti nimamo. Preveliko časa preživimo na telefonu, ob gledanju televizije in drugih dejavnostih, ki jih opravljamo individualno, in tako se naši odnosi začnejo trgati. Komunikacijo jemljemo za samoumevno in se ne zavedamo njenega ogromnega pomena na emocionalnem, socialnem in storilnostnem polju (Jelenc, 1998).

Kot je dejal Sears (2004, v Fekonja, 2009) se v vsaki družini razvije način komuniciranja, ki ga uporabljajo in razumejo vsi družinski člani. Ta način je lasten vsaki družini, ker izhaja iz skupinskih izkušenj.

2.1. Komunikacija

Komunikacija je krožni proces sprejemanja in oddajanja sporočil (Gostečnik, Pahole in Ružič, 1999).

Slovar slovenskega knjižnega jezika (spletni vir 1) opredeli besedo komunikacija kot:

1. s prilastkom sredstvo, ki omogoča izmenjavo, posredovanje informacij; komunikacijsko sredstvo: moderne komunikacije; uporabljajo različne komunikacije: kurirsko službo, pošto, telefon / vizualne komunikacije za vizualno doživetje

Julia Wood (2004) opredeljuje komuniciranje kot sistemski proces, v katerem ljudje reagirajo drug na drugega s pomočjo simbolov ter s tem interpretirajo simbole in ustvarjajo nove pomeni. Ali kot jo opiše Brajša (1993), je komunikacija organiziranje, prenos in sprejem sporočila in je glavno sredstvo medčloveških odnosov.

Slovar slovenskega knjižnega jezika (spletni vir 1) pa na besedo komunicirati pravi:

1. izmenjavati, posredovati misli, informacije, sporazumevati se: komunicirajo vsak v svojem jeziku; gluhonema sta uspešno komunicirala s pomočjo dogovorjenih znakov / z njim se ni dalo več komunicirati / v vesoljskem centru komunicirajo s satelitom

Najpomembnejša dejavnost pri komuniciranju je poslušanje. Starši s svojim poslušanjem dajejo otrokom vzgled, kako želijo, da tudi oni poslušajo njih (Fekonja, 2009).

Komunikacijo delimo na neverbalno in verbalno, signalno in simbolno (temelji na znakih, ki so poljubni in dogovorjeni). Pri verbalni komunikaciji uporabljamo govor, pisano besedo in besedne zveze, udejanja pa se preko štirih komunikacijskih dejavnosti: poslušanje, govorjenje, branje in pisanje (Jelenc, 1998). Pod neverbalno komunikacijo štejemo mimiko, spreminjanje višine in jakosti glasu ter kretnje ob govorjenju. Pogosto je neverbalna komunikacija močnejša, nekontrolirana in nam omogoča, da se lažje izrazimo.

2.1.1. Kako uspešno komunicirati

Ko sta besedni in nebesedni del medsebojnih sporočil usklajena, komunikacija pa je jasna in vsem razumljiva, lahko govorimo o uspešni komunikaciji. Natančnejše so značilnosti takšne komunikacije sledeče:

- govor v prvi osebi in neposredno naslavljanje sporočil na tistega, ki mu je sporočilo namenjeno;
- razumljiv, odprt in enoznačen način izražanja čustev, misli in stališč;
- dejavno sprejemanje sporočil in izrazov;
- upoštevanje, spoštovanje in dopuščanje izrazov čustev, misli in stališč, tudi če so ta različna od drugih;
- izražanje le svojih lastnih mnenj in čustev brez podtikanja čustev in misli drugim;
- uporabljanje imen, ne pa nedoločenih oznak za druge člane družine;
- strpno dogovarjanje;
- izogibanje ugotavljanju, kdo ima prav (Curk, Dogša, Kompare, Stražišar, Vec, 2009)

2.2. Družina

Kot navaja Slovar slovenskega knjižnega jezika (spletni vir 1) je družina:

1. skupnost enega ali obeh staršev z otrokom, otroki, enostarševska družina; istospolna družina - družina, v kateri sta starša istega spola
// skupnost zakonskega ali zunajzakonskega partnerja in enega od staršev z otrokom, otroki: hčerki iz prejšnjega zakona sta sprejeli očetovo novo družino
// eden od staršev z otrokom, otroki: imeti družino; preživljati, zanemarjati družino; ustvaril si je družino; pozdravlja vas Metka z družino
2. skupina ljudi, ki jih vežejo sorodstvene vezi

Zasledila pa sem tudi druge definicije družin, kot je na primer Keilmanova definicija iz knjige Družine in družinsko življenje v Sloveniji: »Družino definiramo v ožjem smislu kot jedrno

družino, to sta dve osebi ali več oseb, ki živijo v skupnem gospodinjstvu in so med seboj povezane z zakonsko zvezo, kohabitacijo ali starševskim razmerjem« Pri tej definiciji so istospolna partnerstva kohabitacija. Ali pa kot pravi Čačinovič Vogrinčič (1992): »Družino tvorijo dva ali več posameznikov, ki so v interakciji, imajo skupne motive in cilje, povezujejo jih skupna pravila, norme, vrednote; odnose v njej odraža in določa relativno trajna struktura moči in način vodenja, izoblikuje se relativno trajna mreža komunikacij ter statusov in vlog posameznih družinskih članov v njej, diferencirajo se vloge glede na delitev dela; razločijo se čustveni odnosi med člani«

Potemtakem obstaja veliko definicij družine, saj si vsak ta pojem predstavlja nekoliko drugače. Če povzamemo večino teh definicij, gre za skupnost otrok in staršev, neko zavetje, ki blaži strese in konflikte iz zunanjega sveta.

2.2.1. Tipi družin

1. Jedrne družine (dvostarševske, enostarševske in reorganizirane družine, med slednje sodijo družine, v katerih sta si oče in mati po ločitvi poiskala novega partnerja in si ustvarila novo družino ter družine z istospolnimi partnerji).
2. Razširjene družine (družine, ki so geografsko ločene, vendar ohranjajo stike, večgeneracijske družine, družine, sestavljene iz več jedrnih družin, ki jih povezuje sorodstveno razmerje (Rener, Sedmak, Švab, Urek, 2006).

Kot zanimivost bi rada izpostavila, da število enostarševskih družin v Sloveniji opazno narašča, zaradi večje enakosti med spoloma in vstopa žensk na delovni trg, ki zmanjšata njihovo odvisnost od moških.

2.2.2. Vzgojni slogi

Pojem vzgoja običajno uporabljamo za odnos staršev do otrok. Predstavlja pomembno vlogo pri kvaliteti medsebojnih odnosov in otroka zaznamuje za življenje. Ko partnerja izvesta, da bosta postala starša, si velikokrat zastavita vprašanje, kakšna starša si želita biti. Na to, kakšna bosta, bo veliko vlogo imel njun način vzgoje. Seveda vsak starš prakticira malce drugačen način vzgoje in prevzema značilnosti različnih vzgojnih slogov oziroma stilov. Po Ule (2008) in Marjanovič Umek in Zupančič (2004) v diplomski nalogi »Komunikacija in reševanje konfliktnih situacij med starši in otroki v družini« (Tominec, 2012) ločimo štiri vzgojne sloge:

- Avtoritarni vzgojni slog je slog vzgoje, pri katerem starši zahtevajo poslušnost, se malo odzivajo na otrokove potrebe in interese, ne kažejo topline in ljubezni ter otroke ob neposlušnosti kaznujejo.
Pri takšnih otrocih opazimo več negativnih čustev.

- Avtoritativni vzgojni slog je slog vzgoje, s katerim starši sicer veliko zahtevajo od otrok, vendar so hkrati tudi odzivni na njihove potrebe in poglede. Racionalno in precej demokratično postavljajo meje otrokovemu vedenju in so mu naklonjeni. Imajo tudi dosledna pravila in določijo posledice, če otrok teh ne izpolnjuje. Starši vedno razložijo razloge za pravila in pričakovanja ter so odprti za razpravljanje z otroki.
- Permisivni oziroma svobodni vzgojni slog je slog vzgoje, pri katerem so starši pretirano tolerantni in popustljivi do otroka, ga redko kaznujejo in verjamejo, da otroci potrebujejo brezpogojno ljubezen.
- Nevpleteni vzgojni slog je slog vzgoje, v katerega se starši vpletajo le minimalno. V starševstvo ne vložijo veliko časa in čustev. Od svojih otrok pričakujejo malo in jih redko kaznujejo.

2.3. Vpliv ločitve na komunikacijo

Ločitev je veliko čustveno breme za vse otroke. Glede na njihovo starost se različno odzovejo in pokažejo to bolečino. Bolj ko so starši do ločitve destruktivni in slabše kot sodelujejo ter komunicirajo, težje je otrokom (Juul, 2019). Pomembno je, da starši otroku povedo za ločitev, ko je vse dokončno in ne obstaja več možnost spremembe. Za ločitev naj starši povedo, ko bodo doma in bo sproščeno vzdušje. Le tako lahko s pogovorom omilijo šok, ki ga doživijo otroci. Pogovor je ključen, saj otroci velikokrat postavljajo dodatna vprašanja, saj jih zanima, zakaj je prišlo do tega, kje bodo živeli, ali bodo z bratci in sestrkami skupaj ... Starša pa skozi pogovor morata otroku zagotoviti, da se njihova ljubezen do njih ne bo spremenila, da za ločitev niso krivi oni in da bodo ostajali v stikih (Schaefer in DiGeronimo, 1994 v Fekonja, 2009).

Do novega načina komuniciranja pa pride tudi ob ponovni poroki ali novemu partnerju/partnerki vsaj enega izmed staršev. Sedaj so otroci primorani vzpostaviti stik z »novim« članom družine in mogoče tudi »novimi« sorojenci. Spet je ključnega pomena pogovor med staršem in otrokom, ki mora biti izveden s pozitivnim pristopom in v zasebnem prostoru. Ključno je, da starša zanima, kako se njihov otrok počuti in ga ob tem posluša in do neke mere tudi upošteva (Schaefer in DiGeronimo, 1994 v Fekonja, 2009).

Kot je ugotovila Veronika Lesjak v diplomski nalogi *Otrokovo doživljanje ločitve staršev* (2018), je približno polovica intervjuvancev imela po ločitvi dobro in pogosto komunikacijo z očetom, druga polovica intervjuvancev pa je imela precej redko komunikacijo, medtem ko je komunikacija z mamo pri večini ostala nespremenjena. Dogovarjanje med staršema po ločitvi je pri večini intervjuvancev potekalo razumno, pri redkih so se starši pogovarjali le, ko je bilo res potrebno. Razumno komunikacijo so otroci sprejemali kot pozitivno, redka komunikacija med starši pa je v otrocih vzbudila negativne občutke.

2.4. Odnosi med sorojenci

Sorojenci otroku ponujajo priložnosti za socialni, spoznavni in čustveni razvoj (Kavčič in Zupančič, 2006). Obstajajo trije tipi odnosov med sorojenci (Brody, 1994 v Kavčič in Zupančič, 2006), in sicer tipičen odnos (zmerna raven izražanja naklonjenosti in konfliktnosti), harmoničen odnos (visoka raven izražanja naklonjenosti in nizka raven izražanja konfliktnosti) ter konflikten odnos (nizka raven izražanja naklonjenosti in visoka raven izražanja konfliktnosti).

Z višjo starostjo in z njo povezanim razvojem na spoznavnem, čustveno-osebnostnem in socialnem področju mlajši sorojenci v odnosu s starejšimi vse dejavneje prispevajo k odnosu s starejšimi sorojenci, vse več je interakcij med njimi (Dunn, 1996 v Kavčič in Zupančič, 2006). Ne le, da sorojenca bolj sodelujeta in se med njima razvija navezanost in intimnost, ampak se tudi povečuje število medosebnih konfliktov oziroma preprirov.

3. Cilji in hipoteze

Ob ustvarjanju raziskovalne naloge so me vodili sledeči cilji, ob raziskovanju pa sem ugotavljala, ali zastavljene hipoteze držijo ali ne.

3.1. Cilji

Cilj 1: Kakšna je komunikacija v družini.

Cilj 2: Ugotoviti vpliv tehnologije (televizija, tablica, računalnik, mobilni telefon) na komunikacijo.

Cilj 3: Ali ločitev staršev res doprinese slabšo komunikacijo?

Cilj 4: Kako starost vpliva na komunikacijo med sorojenci?

Cilj 5: Ugotoviti, kateremu izmed staršev otroci lažje zaupajo.

Cilj 6: Ali družine vse manj časa posvečajo pogovoru in komunikaciji?

3.2. Hipoteze

Hipoteza 1: Komunikacija med starši in otroki je kvalitetna.

Hipoteza 2: Večina udeležencev je mnenja, da pogosta uporaba tehnoloških naprav negativno vpliva na komunikacijo.

Hipoteza 3: Udeleženci z ločenimi starši v družini težje komunicirajo.

Hipoteza 4: Odnosi med sorojenci kot mladostniki so boljši kot takrat, ko so bili še otroci.

Hipoteza 5: Večina udeležencev lažje zaupa svoje težave mami.

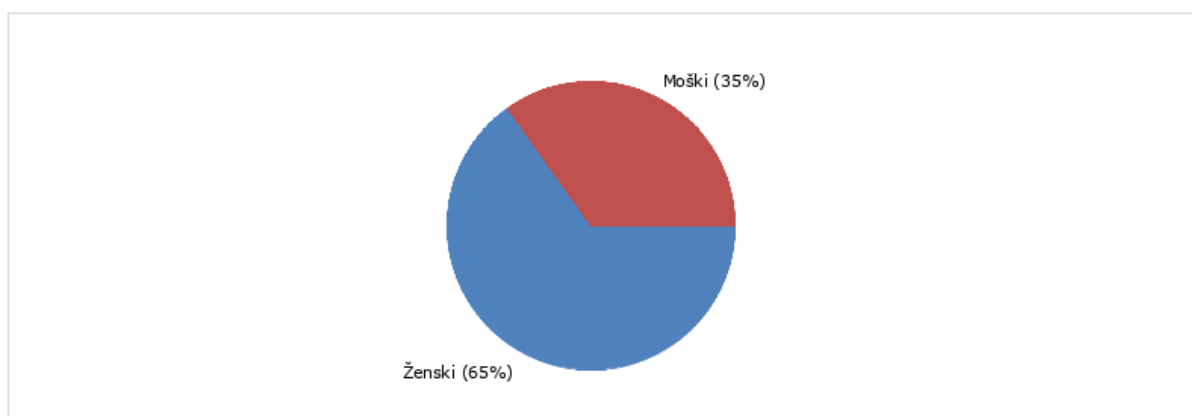
Hipoteza 6: Udeleženci v večini menijo, da je komunikacije v družini dovolj.

4. Metoda

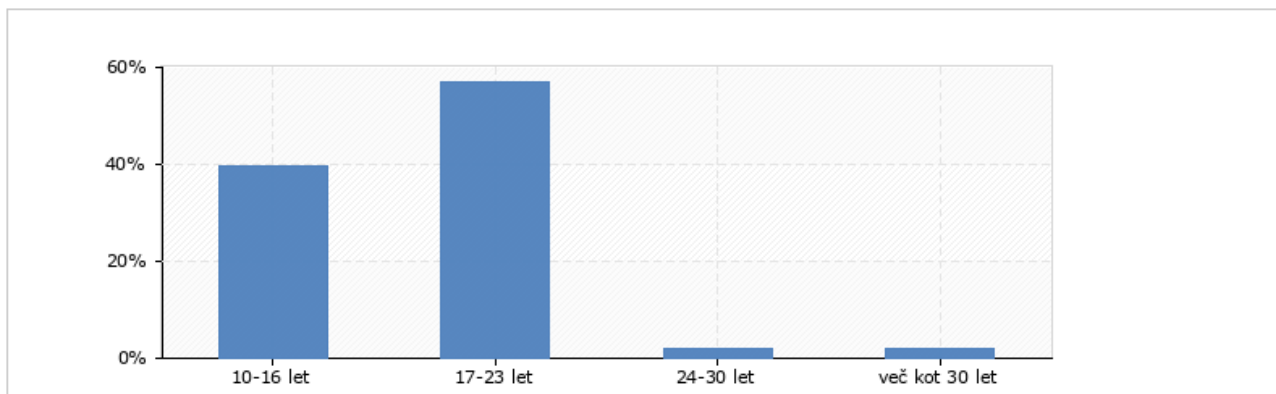
Uporabljena metoda ima tri podpoglavja.

4.1. Opis vzorca raziskave

Na anketo je odgovorilo 109 anketirancev, starih od 10 let do zgornje meje starosti, ki ni bila določena. Največ je sodelovalo anketirancev v obdobju od 17–23 let (62), potem anketirancev v obdobju 10–16 let (teh je 43) in nazadnje še po dva anketiranca v obdobju od 24–30 let in več kot 30 let. Od tega je bilo 35 % moških, kar je 38 anketirancev, in 65 % žensk, kar je 71 anketirank.

Graf 1: Vzorec anketiranih po spolu.

Graf 2: Vzorec anketiranih po starosti.

4.2. Merski instrumenti

Anketni vprašalnik, ki sem ga sama izdelala na spletnem portalu 1KA, vsebuje 21 vprašanj, a so na nekatera odgovorili le tisti anketiranci, ki so pri prejšnjem vprašanju označili določen odgovor. Pojavljajo se vprašanja odprtega in zaprtega tipa ter vprašanja kombiniranega tipa.

4.3. Postopek zbiranja podatkov

Anketo sem izdelala v spletni obliki na portalu 1KA. Spletni naslov ankete sem delila med prijatelji in znanci ter na svoji srednji šoli. Želela sem imeti čim večji razpon udeležencev različnih starosti. Anketo sem pustila delovati kakšen mesec dni in ko se mi je zdelo, da imam dovolj vključenih anketirancev, sem anketo odstranila iz spleta in se lotila zbiranja podatkov in analize.

5. Rezultati in interpretacija

1. Kaj si predstavljate pod pojmom dobra komunikacija v družini?

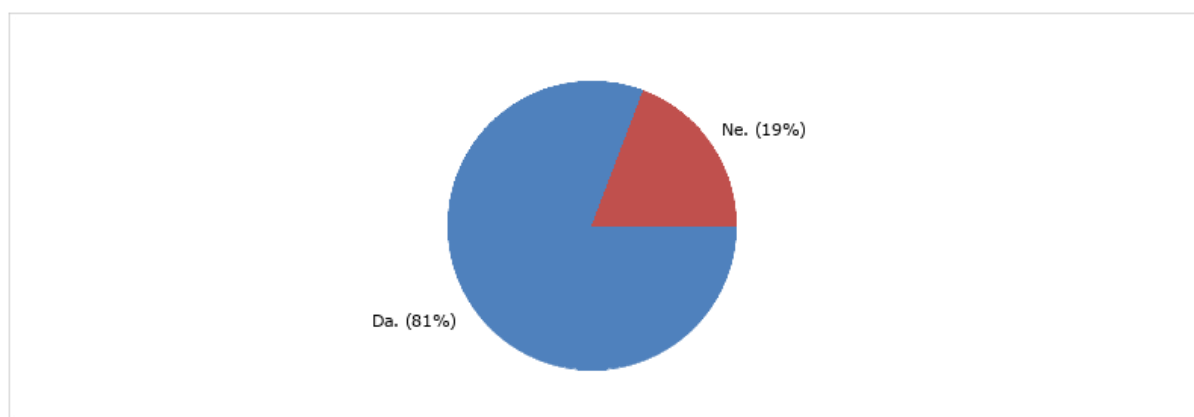
Tabela 1: Odgovori udeležencev ankete na vprašanje, kaj si predstavljajo pod dobro komunikacijo.

Odgovori anketirancev:	Frekvenca:
Pogovarjanje s starši ter brati in sestrami o vsem mogočem, brez zadržkov vsak dan.	36
Da si lahko med sabo zaupamo, si povemo stvari in si ne lažemo.	12
Odkrit pogovor, zaupanje, podpora.	10
Da se razumemo med seboj.	9
Da si med seboj povejo, kako se kdo počuti, kaj se ti je dogajalo skozi dan, plane za prihodnje dneve/tedne/mesece.	6
Pogovarjanje, medsebojna ljubezen in izražanje resničnih čustev.	5
Da se družinski člani med sabo pogovarjajo in se tudi slišijo ter razumejo.	5
Dobri odnosi.	5
Pogovor brez nepotrebnega zviševanja glasu.	4
To, da je komunikacija med celotno družino prisotna in se stalno pogovarjajo o težavah ter jih skupno tudi rešijo.	3
Kompromisi, spoštovanje mnenja drug drugega, da nimaš občutka obsojanja, ampak sprejemanja.	3
Dobro vzpostavljen odnos do ostalih članov družine, spoštovanje.	3
Da se v družini vsi razumejo, da si povejo, kaj jih muči in, da to skupaj razčistijo.	2
Pogovarjanje in razumevanje v družini, da si lahko med sabo zaupaš in se zabavaš, dobro vzdušje.	2
Da se ne kregaš v družini.	2
Da se družimo, kolesarimo.	1
Vsaj enkrat tedensko večerje in kosila, pogovor ob njih.	1

Dobra komunikacija poteka takrat, ko govorec ve, kdaj mora govoriti in kdaj molčati. Mora biti sposoben razumeti pomen besed sogovornika, predvsem pa mora biti dober poslušalec. Tisti, ki znajo dobro komunicirati, znajo dobro in sočutno poslušati: premislijo, preden kaj rečejo,

sporazumevajo se tudi s telesno govorico in govorijo primerno okoliščinam (Papalia, 2003 v Fekonja, 2009). Anketiranci se tega dobro zavedajo, saj so velikokrat izpostavili, da je dobra komunikacija takrat, ko se med seboj veliko pogovarjajo in obenem poslušajo, spoštujejo drug drugega, se pogovorijo, ko pride do konfliktov in so odkriti. Zavedajo se, da je dobra komunikacija v bistvu kvalitetna komunikacija in ni samo besedno izražena. Tudi nebesedni dejavniki sporočajo veliko o komunikaciji.

2. Ali menite, da je komunikacija (to je krožni proces sprejemanja in oddajanja sporočil) v Vaši družini dobra?

Graf 3: Kakšna je komunikacija v družini.

81 % anketirancev se strinja, da je komunikacija v njihovi družini dobra, 19 % pa jih meni, da komunikacija ni dobra.

Iz tega lahko sklepam, da je v večini družin komunikacija med starši in otroki, brati in sestrami dobra, torej kvalitetna in potrjujem svojo prvo hipotezo. Kot sem zasledila v diplomski nalogi Tanje Tominec (2012), je tudi ona prišla do enakih zaključkov, da je komunikacija med starši in otroki dobra, saj se je v povprečju 79 % udeležencev odločilo, da komunikacijo v družini označijo kot dobro.

2.1. Zakaj menite, da je komunikacija v Vaši družini dobra?

Tabela 2: Mnenje anketirancev o dobri komunikaciji v njihovi družini.

Odgovori anketirancev:	Frekvenca:
Ker se dobro razumemo, s pogovorom rešimo spore.	15
Saj si vsi vse povemo in radi govorimo med seboj.	14
Ker se vsaki dan pogovarjamo in si povemo skoraj vse.	8

Ker si vsak dan vzamemo čas in se pogovorno o dnevu in prihajajočih dogodkih.	7
Si zaupamo in se razumemo, skupaj sklepamo odločitve.	7
Malokdaj pride do nesporazumov, se ne kregamo veliko.	6
Ker lahko družini stoodstotno zaupam karkoli.	6
Ker se glede vsega pogovorimo.	5
Ker se poslušamo, drug drugemu svetujemo.	5
Ker smo med sabo odkriti.	4
Ker smo med sabo zelo povezani.	4
Ker se imamo radi.	2
Ker smo vsi obveščeni o pomembnih stvareh in o njih debatiramo.	1
Ker si med seboj izmenjamo težave in skrbi.	1
Ker se veliko smejimo.	1
Zaradi ažurnosti in strpnosti.	1
Ker smo družabni.	1

Anketiranci, ki so se pri 2. vprašanju opredelili, da imajo dobro komunikacijo v družini, so svoje mnenje pri tem vprašanju utemeljili. Dva izmed njih sta zapisala »Zaradi tega, ker je.« in »ne vem.«. Njunih odgovorov nisem upoštevala. Če povzamem, kaj naredi komunikacijo v družini dobro oziroma kvalitetno, je to predvsem zaupanje, iskrenost, pogovor, reševanje sporov in ljubezen, ki združuje družino. Odgovori so torej podobni kot pri prvem vprašanju, kjer sem jih vprašala splošno o dobri komunikaciji.

2.2. Zakaj menite, da komunikacija v Vaši družini ni ustrezna?

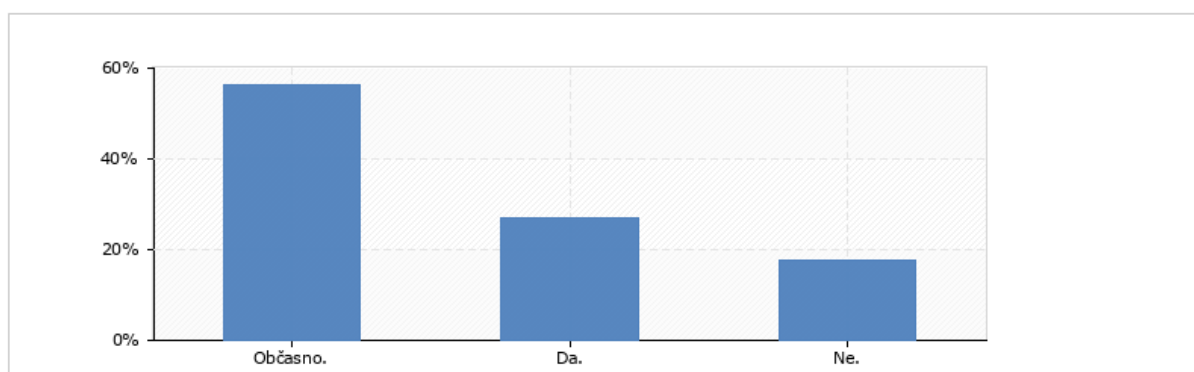
Tabela 3: Mnenje anketirancev o neustrezni komunikaciji v njihovi družini.

<i>Odgovori anketirancev:</i>	<i>Frekvenca:</i>
Ker nikoli ne pridemo do skupne točke in potem se skregamo.	6
Ker se ne pogovarjamo dovolj, vsak je v svoji sobi.	5
Ker se redkokdaj vidimo, smo redko doma, nimamo časa.	3
Zaradi čudnih odzivov na te informacije.	1
Materi ne zaupam in nič ne govorim, ker novice raznaša naokrog.	1

Težavno se je pogovarjati o intimnih stvareh, ki so v teh letih pomembne.	1
Ker čutim, da ne morem govoriti o svojih problemih s starši.	1
Ker smo vsi različnega karakterja.	1
Komuniciramo redko oziroma ne o življenjskih temah.	1

Anketiranci, ki so se pri 2. vprašanju označili, da komunikacijo v družini ni dobra, so svoje mnenje pri tem vprašanju utemeljili. Največ jih je odgovarjalo, da se velikokrat skregajo ali pa so vsak v svoji sobi in ne govorijo. Nekateri menijo, da jim primanjkuje časa za pogovor, saj so redko doma, drugi staršem ne zaupajo ali pa se z njimi ne morejo pogovarjati o svojih težavah. Eden izmed odgovorov je bil neustrezen in ga nisem vključila v tabelo.

3. Se Vam zdi, da zaradi uporabe tehnologije (TV, tablica, računalnik, mobilni telefon ...) v družini manj komunicirate?

Graf 4: Kako vpliva uporaba tehnologije na komunikacijo.

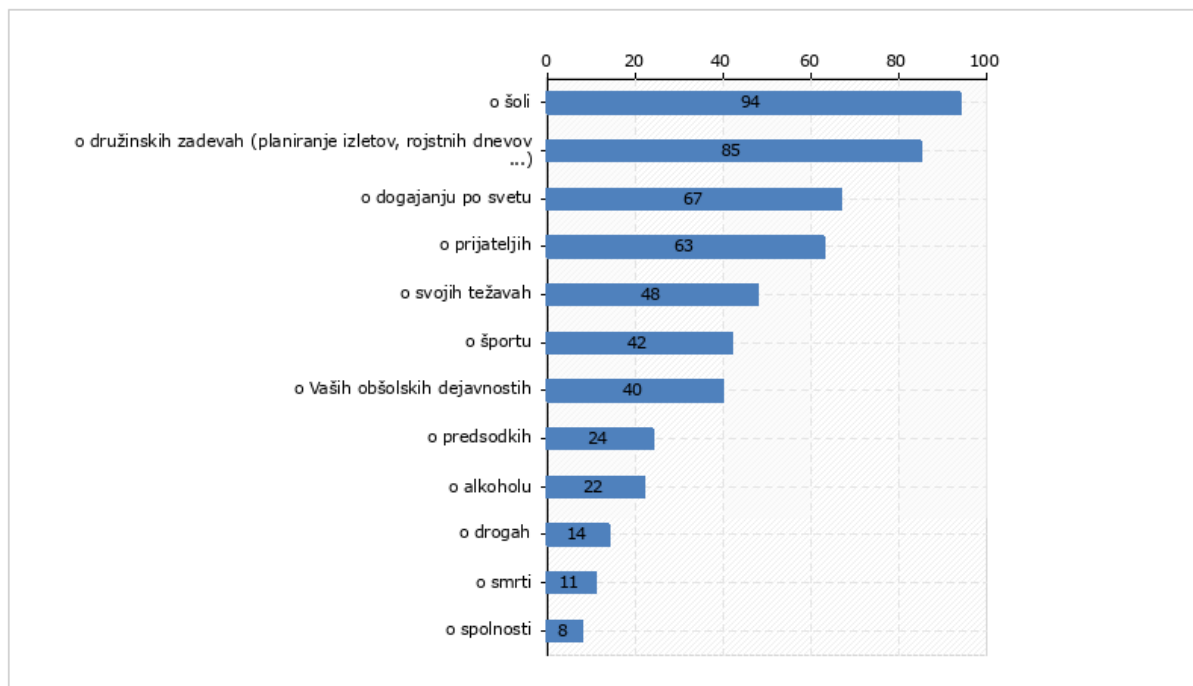
Na vprašanje o vplivu tehnologije na komunikacijo je največ anketirancev (56 % kar je 61 anketirancev) odgovorilo, da se jim zdi, da uporaba TV-ja, tablice, računalnika ali mobilnega telefona občasno vpliva na komunikacijo. 29 anketirancev (27 %) se je popolnoma strinjalo, da zaradi uporabe tehnologije manj komunicirajo v družini, 19. pa se zdi, da takšni dejavniki ne vplivajo na njihovo komunikacijo v družini.

V raziskavi o komunikaciji v družini iz leta 1955 je Berdajsova (1996, v Tominec, 2012) navedla, da so nekateri izmed anketirancev kot vzrok za pomanjkanje komunikacije omenjali problem kontrole nad gledanjem televizije. Glede na še večji razvoj tehnologije, ki nam ga nudi 21. stoletje, pa sklepam, da je ta problem nadzora dandanes še večji.

S tem vprašanjem sem svojo drugo hipotezo, ki se glasi, da je »večina udeležencev mnenja, da pogosta uporaba tehnoloških naprav negativno vpliva na komunikacijo«, sprejela. Čeprav jih je več kot polovica odgovarjalo, da tehnologija občasno vpliva negativno na komunikacijo, vseeno iz teh odgovorov izvemo, da nek negativen vpliv ima in anketiranci ta vpliv opažajo.

Globalno poročilo o rabi interneta iz leta 2018 je pokazalo, da povprečno preživimo na spletu po 6 ur (spletni vir 2). Potemtakem ima tehnologija res velik vpliv na komunikacijo, saj ji posvetimo veliko časa.

4. Označite, o čem se v družini pogovarjate najpogosteje (označi največ 5).

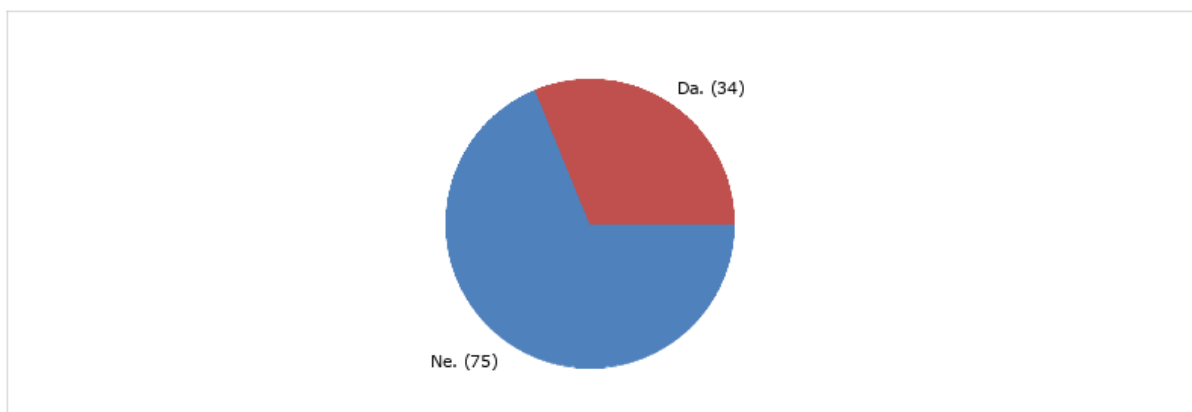

Graf 5: Najpogostejši pogovori v družini.

Iz grafa lahko razberemo, da se anketiranci največ v družini pogovarjajo o šoli (teh je kar 86 %), o družinskih zadevah (78 %), o dogajanju po svetu (61 %) in o prijateljih (58 %). Veliko manj je pogovora o težavah, ki jih težijo (44 %), športu (39 %) in obšolskih dejavnostih (37 %), še manj pa o predsodkih (22 %), alkoholu (20 %), drogah (13 %), smrti (10 %) in spolnosti (7 %).

Iz grafa je torej razvidno, da je največ pogovora o vsakdanjih rečeh, občutljive teme pa so, kot pričakovano, najnižje na grafu.

5. Obstaja kakšna tema, o kateri se s svojimi starši ne pogovarjate oziroma Vas je strah pogovora o tej temi s starši?

Graf 6: Ali obstajajo teme, o katerih se ne pogovarjamo s starši.

Pogovora s starši se o določenih temah boji 34 anketirancev, 75 anketirancem pa nobena tema ne predstavlja težav v pogovoru s starši.

Starši so v raziskavi Fekonja (2009) prav tako v večini odgovorili, da se v družini odprto pogovarjajo o vsem (83 %), le 16 % staršev je priznalo, da se v družini določenih tematik raje ne dotikajo (predvsem čustveno obarvane teme in spolnost).

Potemtakem je kvalitetna oziroma dobra komunikacija res to kar si vsi pod tem pojmom predstavljamo; da svoje težave lahko nekomu zaupaš, si iskren in te ni sram izpostaviti kakšne teme.

5.1. Kakšna tema ali teme to so? Naštej.

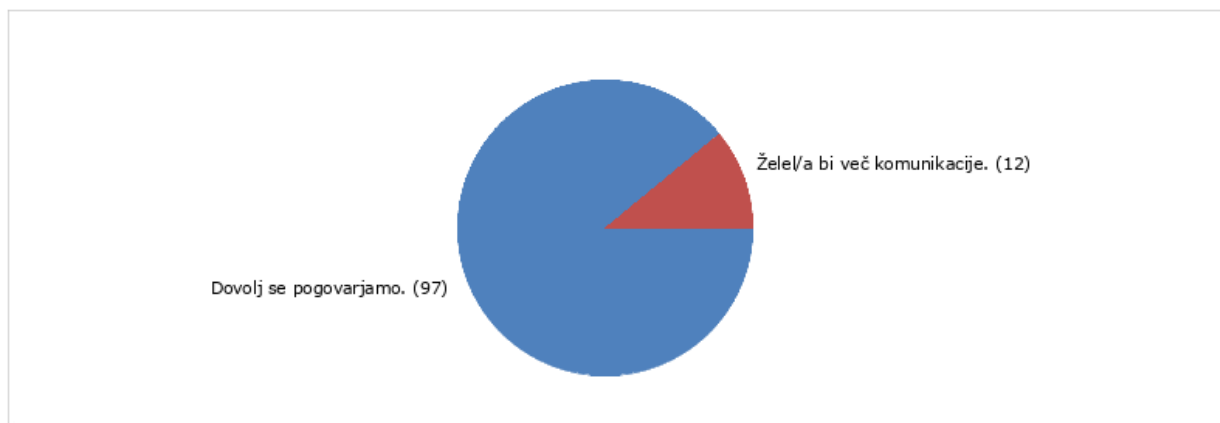
Tabela 4: Teme, ki se jih v družini manj pogosto dotikamo.

Odgovori anketirancev:	Frekvenca
Spolnost.	11
Moje zasebno življenje (da bi se pogovorili o tem, kaj me muči oz. kaj je narobe).	6
Spolnost, droge.	5
O spolnosti, ljubezni nasploh.	4
Čustva.	2
Zasvojenost.	1
Vse "neprimerno".	1
Finance, spolnost.	1
Alkohol.	1
Svoje počutje, spolni odnosi, kar koli, kar je malo tabu.	1
O ilegalnih stvareh, ki jih včasih počnemo s prijatelji.	1

V raziskavi Katarine Fekonja »Komunikacija med starši in otroki – težavni pogovori« so na podobno vprašanje »Katere so tiste teme, o katerih bi se kot starš s svojim otrokom najtežje pogovorili«, starši odgovarjali sledeče. Največ staršev (14,44 %) se z otroki najtežje pogovarja o ločitvi ter pornografiji, nato sledita homoseksualnost (12,64 %) ter spolnost (10,47 %). Najlažje pa bi se z otrokom pogovorili o naravnih katastrofah, nesrečah, svojem delu in obiskih pri zdravniku (Fekonja, 2009).

Največja podobnost moje raziskave in raziskave Katarine Fekonja je pogovor o spolnosti, saj večina anketirancev v moji anketi odgovarja, da se glede vprašanj o spolnosti redkokdaj zatečejo k staršem. Če se navežem na vprašanje 4, je tudi tam zelo malo anketirancev označilo, da se v družini sploh pogovarjajo o tej temi. Fekonja (2009) v svoji diplomski nalogi navaja Haffnerja (2000), ki pravi: »Pomemben vidik spolne vzgoje je v tem, da starši na otroka prenesejo družinske vrednote, standarde in odnose. Pomembno je, da starši najprej sami raziščejo, kakšni so njihovi občutki ter odnosi do tega, preden se z otroki pogovorijo o tem. Nič ni narobe, če se starši počutijo neprijetno ob misli na ta pogovor, pomembno je, da jih ta strah ne ohromi.« Potemtakem je potrebna le komunikacija, ki bo rešila še tako velik strah pred pogovorom o določeni temi. V raziskovalni nalogi Laure Kerčmar (2008) so mladostniki prav tako odgovarjali, da se jih je največ strah pogovarjati s starši o spolnosti in ljubezni.

6. Se Vam zdi, da se v družini dovolj pogovarjate ali bi si želeli več sporazumevanja/komunikacije?

Graf 7: Ali je želja po večji komunikaciji ali je je dovolj.

97 anketirancev, kar je 89 %, meni, da se v družini dovolj pogovarjajo, 12 pa bi si jih želelo več komunikacije.

S tem sem potrdila svojo šesto hipotezo: »Udeleženci v večini menijo, da je komunikacije v družini dovolj«. S to potrditvijo hipoteze pa se ne bi se strinjala Berdajsova (1996 v Tominec, 2012), ki je v svoji raziskavi ugotovila, da večina anketirancev (58 %) meni, da se v družini ne pogovarjajo dovolj in si želijo več komunikacije. Do razlik v najinih ugotovitvah je najverjetneje prišlo zato, ker najin vzorec anketirancev ni bil enak in je njena raziskava veliko starejša kot

moja. Popolnoma je možno, da so ljudje začeli več časa posvečati komunikaciji v družini in se jim je sedaj zdi dovolj.

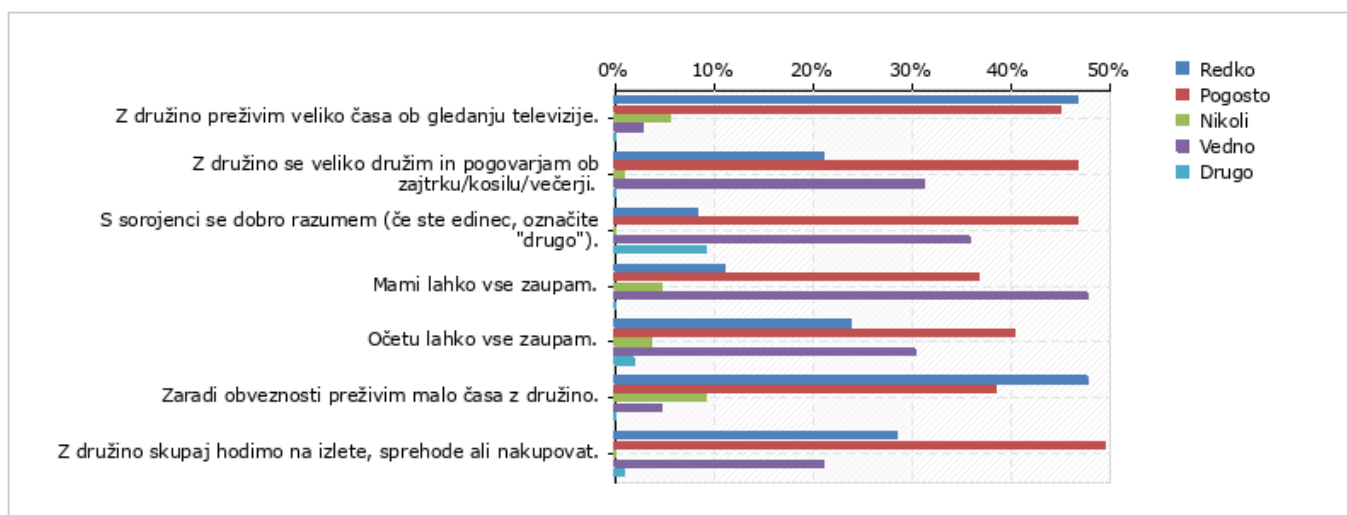
6.1. Zakaj si želite več komunikacije?

Tabela 5: Razlogi za željo po večji komunikaciji.

Odgovori anketirancev:	Frekvenca:
Da bi se bolj razumeli med sabo, bili bolj povezani.	3
Bili bi boljše volje.	1
Ker bi se rad počutil, da lahko doma zaupam svoje probleme.	1
Bili bi bolj sproščeni, bili bi si še bližje.	1
Nikoli ni preveč komunikacije.	1
Ker je nikoli ni bilo.	1
Ker je je premalo.	1

Anketiranci, ki so odgovarjali na 6. vprašanje, da želijo več komunikacije, so svojo mišljenje utemeljili v tem delu ankete. Največ jih je odgovarjalo, da želijo več komunikacije zato, da bi se v družini bolje razumeli in bili bolj povezani. Odgovori, ki so še sledili so bili: premalo komunikacije, nikoli je ni bilo, nikoli je ni preveč, več pogovorov prinese večjo sproščenost, boljše počutje ...

7. Označite kar velja za Vas (le pri tretjem vprašanju je možno označiti "drugo", za ostala vprašanja se morate opredeliti).

Graf 8: Veljavnost podanih trditev.

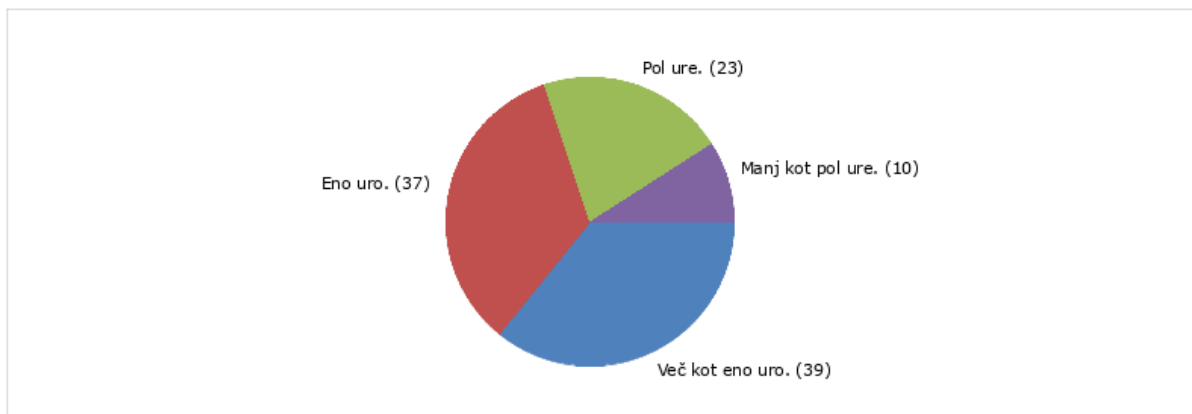
Ob podani trditvi »z družino preživim veliko časa ob gledanju televizije« se je večina anketirancev (47 %) opredelila z *redko* ali *pogosto* (45 %), le 3 % anketirancev pa so se opredelili kot *vedno* in 6 % kot *nikoli*. Z družino se jih veliko družijo in pogovarja ob zajtrku/kosilu/večerji, *pogosto* 51 anketirancev, *vedno* 34 anketirancev, *redko* 23 anketirancev in *nikoli* le en anketiranec. Pri tretji trditvi so označevali le anketiranci, ki imajo sorojence, in teh je bilo 99. Devetintrideset izmed teh se *vedno* s sorojenci dobro razume, enainpetdeset se jih *pogosto* dobro razume s sorojenci in devet se jih *redko*. Noben izmed anketiranih ni označil *nikoli*. Naslednja trditev se je glasila »mami lahko vse zaupam« in 52 anketirancev je označilo *vedno*, 40 *pogosto*, 12 *redko* in 5 anketirancev, da *nikoli*. Pri zaupanju očetu, v naslednji trditvi, je 33 anketirancev odgovorilo z *vedno*, 44 s *pogosto*, 26 z *redko* in 4 anketiranci z *nikoli*. Dva izmed anketiranih sta označila »drugo«, kar pri tej trditvi ni bilo veljavno in ju tako izključujem iz analize te trditve. 48 % anketirancev je označilo pri trditvi »zaradi obveznosti preživim malo časa z družino« *redko*, 39 % anketirancev je označilo *pogosto*, 9 % *nikoli* in 5 % *vedno*. V zadnji izmed trditev »z družino skupaj hodimo na izlete, sprehode ali nakupovat« se je 54 anketirancev opredelilo kot *pogosto*, 31 kot *redko*, 23 kot *vedno*, noben z *nikoli*, eden pa je označil »drugo«, kar pa pri tej trditvi ni veljavno in ga izključujem iz analize te trditve.

Vsaka izmed trditev je bila zastavljena namenoma za raziskavo in odgovori anketirancev povedo veliko o temi komunikacije v družini. Prva trditev se je navezovala na cilj 2, kjer ugotavljam vpliv tehnologije na komunikacijo. Ker se je 47 % anketirancev odzvalo, da redko preživijo čas z družino ob gledanju televizije, pomeni, da na večji del anketirancev tehnologija, kot je v tem primeru televizija, ne vpliva negativno na komunikacijo, saj skupen čas z družino ne preživljajo le ob televiziji. Času, preživetemu ob televiziji, namreč ne moremo reči kvalitetno preživet čas z družino, saj ob gledanju kakšnega filma najverjetneje ni komunikacije, ki pa je za družino zelo pomembna. Vseeno pa se je kar 45 % anketirancev odzvalo, da pogosto preživijo čas z družino pri televiziji, torej nek vpliv na komunikacijo tehnologija le ima. Tako kot so že pri tretjem vprašanju v anketi odgovorili, da občasno opažajo negativen vpliv tehnologije na komunikacijo. Kar 51 anketirancev se pogosto z družino družijo in pogovarja, iz česar lahko sklepamo, da je komunikacija dobra, prav tako se večina s sorojenci dobro razume in tudi to prinaša uspešno komunikacijo.

Iz naslednjih dveh trditev ugotovimo, da večina anketirancev bolj zaupa mami kot očetu, saj je 52 anketirancev označilo, da vedno zaupajo mami, medtem ko očetu vedno zaupa 33 anketirancev. S to ugotovitvijo potrdim svojo peto hipotezo, ki se glasi »večina udeležencev lažje zaupa svoje probleme in težave mami«. Kljub temu je kar 44 anketirancev odgovorilo, da očetu pogosto zaupajo, kar je prav tako kar velik odstotek. Na splošno zaupanje staršema pa je ugotavljala Tanja Tominec (2012) v svoji diplomski nalogi in prišla do ugotovitev, da največ anketirancev (79 %) staršem zaupa popolnoma oziroma precej. Zaradi obveznosti anketiranci moje ankete redko ali pogosto preživijo manj časa z družino, kar je nasprotno z raziskavo Katarine Fekonja (2009). V njeni anketi so sicer odgovarjali starši in 80 % jih je priznalo, da zaradi vse hitrejšega tempa življenja in vedno večjih obveznosti na

drugih področjih posledično vse manj komunicirajo z otroki. Anketiranci pogosto preživijo prosti čas z družino, kar nakazuje na to, da se veliko družijo in posledično verjetno tudi komunicirajo.

8. Koliko časa se povprečno v enem dnevu pogovarjate z mamo?

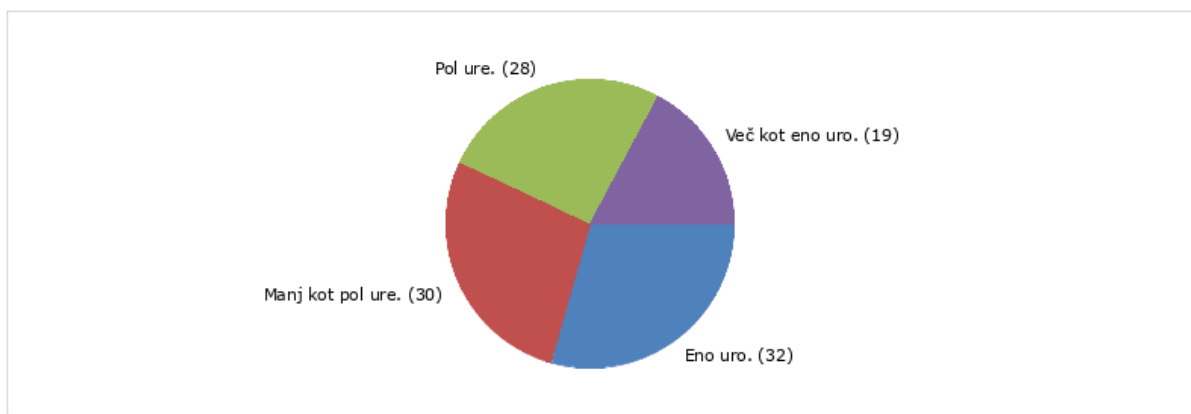

Graf 9: Dnevni pogovor z mamo.

39 anketirancev se povprečno v enem dnevu z mamo pogovarja več kot eno uro, 37 se jih pogovarja eno uro, 23 pol ure in 10 anketirancev manj kot pol ure.

V primerjavi z naslednjim vprašanjem se torej večina anketirancev več pogovarja z mamo kot z očetom. Kot je Laura Kerčmar ugotavljala v svoji raziskovalni nalogi (2008), se 45% anketirancev povprečno z mamo pogovarja eno uro, medtem ko se z očetom pogovarja eno uro 35 % anketiranih. Torej se jih več pogosteje pogovarja z mamo kot z očetom, kar sem ugotovila tudi jaz v svoji raziskavi.

9. Koliko časa se povprečno v enem dnevu pogovarjate z očetom?

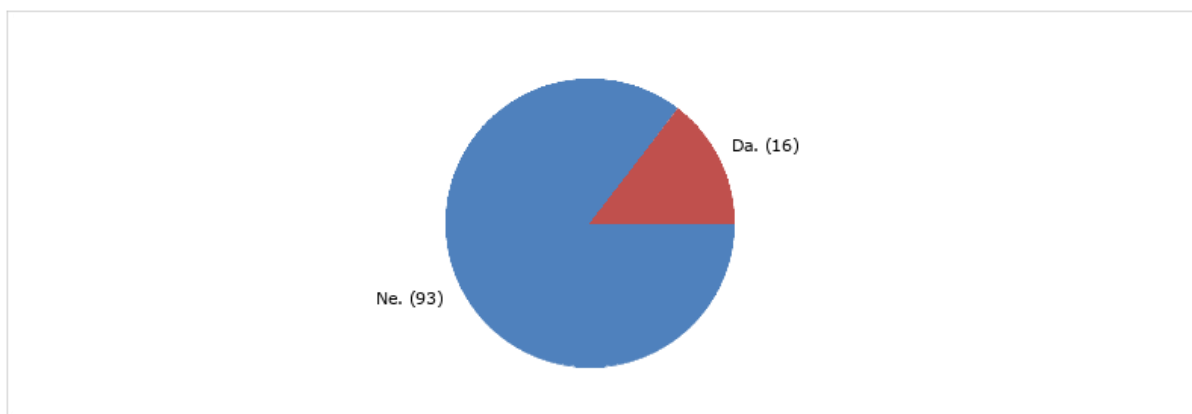

Graf 10: Dnevni pogovor z očetom.

32 anketirancev se povprečno v enem dnevu z očetom pogovarja eno uro, 30 se jih pogovarja manj kot pol ure, 28 pol ure in 19 anketirancev več kot eno uro.

Laura Kerčmar je v svoji raziskovalni nalogi (2008) ugotovila, da se najbolj pogosto anketiranci z očetom pogovarjajo manj kot pol ure. To bi v bistvu za mojo raziskavo prav tako lahko veljalo, saj je odstopanje od anketirancev, ki so označili, da se povprečno v enem dnevu z očetom pogovarja eno uro, in tistimi, ki so označili, da se z njimi pogovarjajo manj kot pol ure, razlika le za 2 anketiranca.

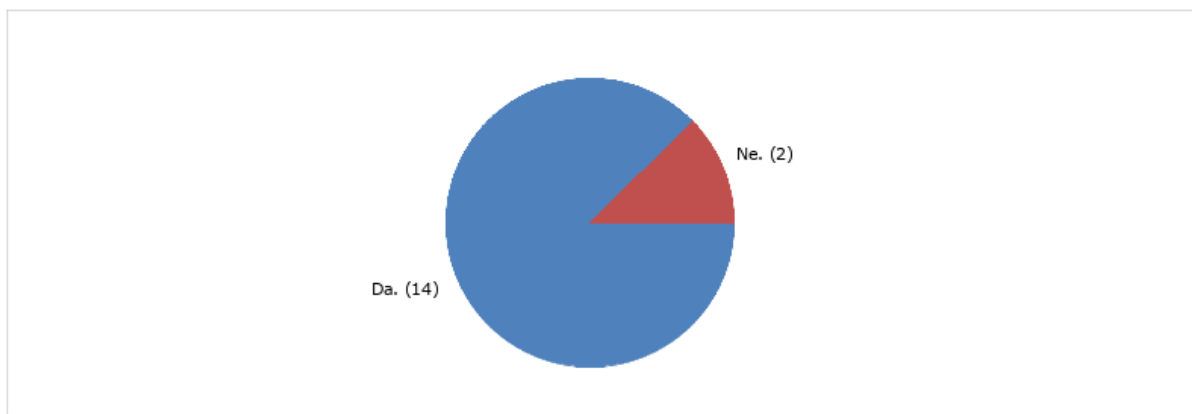
10. Ali so Vaši starši ločeni?

Graf 11: Ločenost staršev.

Starši 93 anketirancev niso ločeni, preostalih 16 anketirancev pa so.

10.1. Ali se z mamo pogovarjate še zmeraj toliko, kot ste se z njo pred ločitvijo?

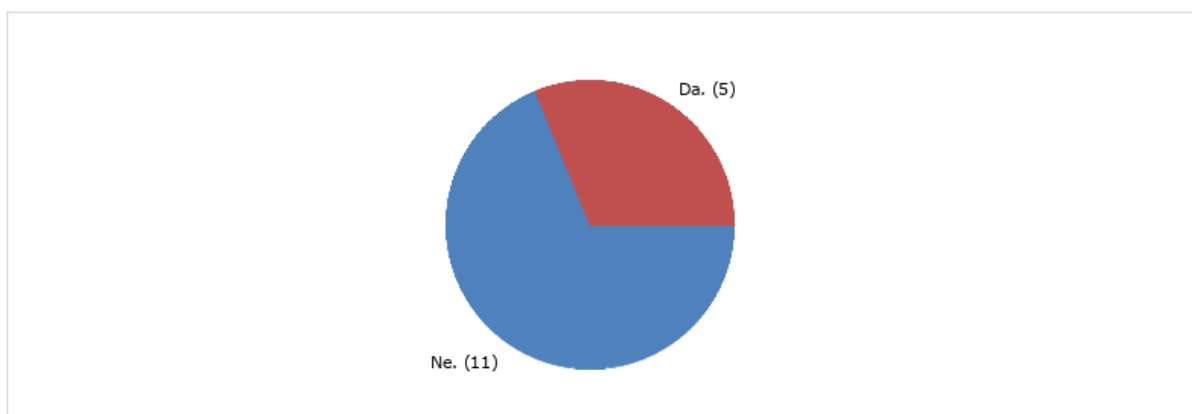

Graf 12: Pogovor z mamo po ločitvi.

Z mamo se še zmeraj pogovarja toliko, kot se je z njo pred ločitvijo 14 anketirancev in 2 od skupno 16 anketirancev, se ne pogovarjata več enako.

Ločitev torej v večini primerov ni vplivala na pogovor otroka in matere, saj se še zmeraj pogovarjajo toliko, kot so se pred ločitvijo.

10.2. Ali se z očetom pogovarjate še zmeraj toliko, kot ste se z njim pred ločitvijo?

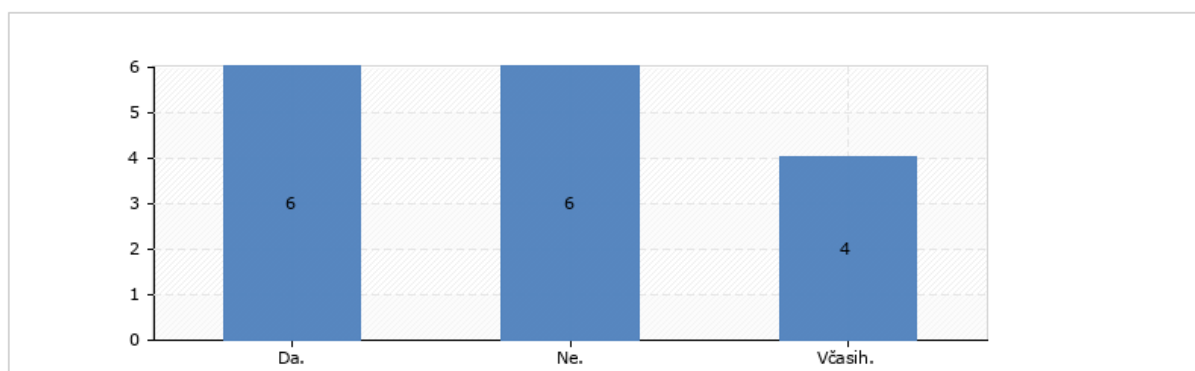

Graf 13: Pogovor z očetom po ločitvi.

Z očetom se še zmeraj pogovarja toliko, kot se je z njim pred ločitvijo 5 anketirancev, 11 od skupno 16 anketirancev, pa se jih ne pogovarjata več enako.

V primeru pogovora z očetom pa v večini primerov pride do manj pogovora po ločitvi. Sklepam, da iz mnogih razlogov, kot je na primer to, da večja večina otrok živi pri mami in nimajo toliko stika z očetom, ali pa to, da očetje po navadi nimajo tolikšne potrebe po pogovoru kot mame. Že ugotovitev, ki jo navaja Lesjak (2018), da je večina udeležencev njene raziskave prejela novice o ločitvi preko mame, nam prikaže, da največkrat gre za komunikacijo med mamo in otrokom in ne očetom in otrokom.

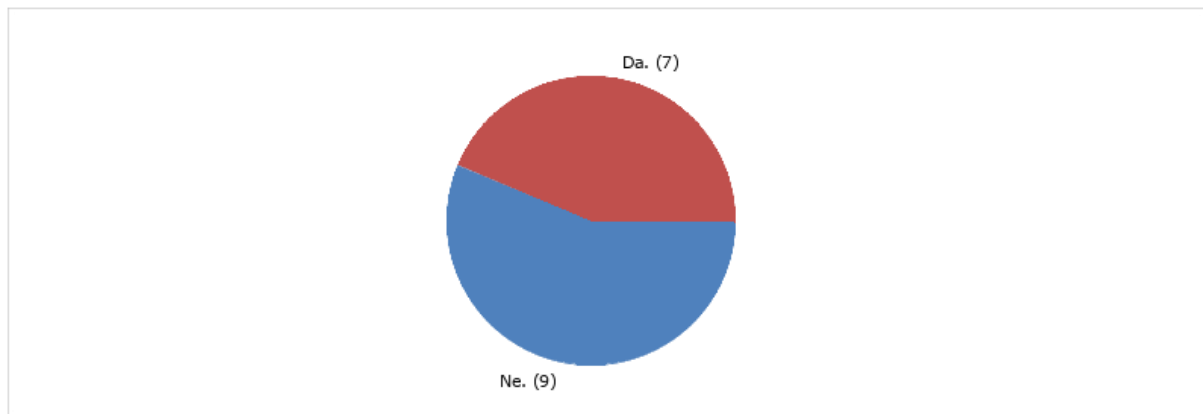
10.3. Bi si želeli več komunikacije s tistim staršem, s katerim ne bivate pod isto streho?

Graf 14: Željena komunikacija z ločenimi starši.

Več komunikacije s staršem, s katerim ne bivajo pod isto streho, si želi 6 anketirancev, 6 si jih tega ne želi, 4 pa si želijo včasih.

10.4. Se Vam zdi, da zaradi ločitve s starši komunicirate manj, kot bi sicer?

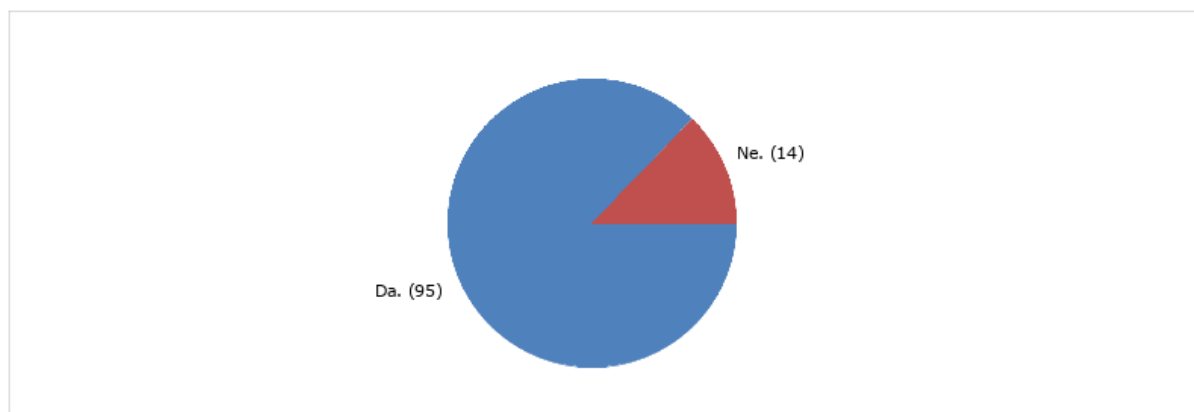

Graf 15: Ali je manj komunikacije v družini z ločenimi starši.

9 anketirancev meni, da s starši komunicirajo enako, kot bi v primeru skupnega življenja, 7 anketirancem pa se zdi, da s starši komunicirajo manj zaradi ločitve.

Glede na podvprašanja o komunikaciji v družini z ločenimi starši, sem prišla do zaključka, da svojo tretjo hipotezo, ki se glasi: »udeleženci z ločenimi starši v družini težje komunicirajo«, delno ovržem. To odločitev sem sprejela, ker je vzorec družin z ločenimi starši bil zelo majhen in je bilo iz odgovorov težko razbrati, ali res težje komunicirajo v takih družinah ali ne. Npr. pri vprašanju 10. 3. je enako število anketirancev označilo, da si želijo več komunikacije kot tudi, da si ne želijo več komunikacije. Pri vprašanju 10. 4. so se prav tako odločili za en in drugi odgovor v skoraj enaki meri in spet ne morem posplošiti odgovorov. Prav tako se pri svoji raziskavi nisem posvečala le komunikaciji v družini z ločenimi starši in tako nisem raziskovala vzrokov ločitve, ki bi lahko vplivali na količino komunikacije. Prav tako ne vem, ali so bili odnosi v družinah z ločenimi starši mogoče že prej slabši in zaradi tega ni veliko komunikacije.

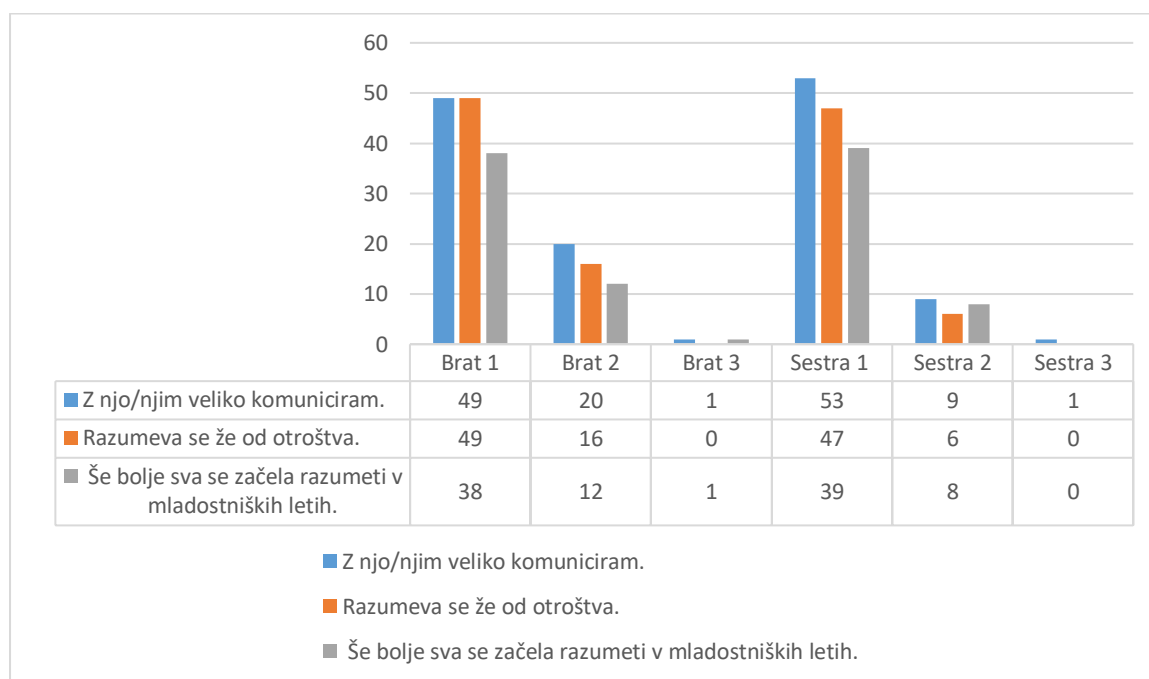
11. Imate sorojenca/sorojence?

Graf 16: Sorojenci.

95 sodelujočih v anketi ima sorojenca, 14 jih nima.

11.1. Označite za katerega izmed Vaših bratov ali sester veljajo sledeče povedi.

Graf 17: Razumevanje s sorojenci.

Glede na prejšnje vprašanje so na to vprašanje odgovarjali le tisti, ki imajo sorojence, in sicer z bratom 1 veliko komunicira 49 anketirancev, z njim se razume od otroštva vseh 49 anketirancev, še bolje pa se je začelo z njim razumeti v mladostniških letih 38 anketirancev. Z bratom 2 veliko komunicira 20 anketirancev, z njim se razume od otroštva 16 anketirancev, še bolje pa so se začeli razumeti v mladostniških letih pri 12ih anketirancih. Z bratom 3 veliko komunicira 1 anketiranec, ki se je z njim bolje začel razumeti v mladostniških letih. S sestro 1 veliko komunicira 53 anketirancev, z njo se razume od otroštva 47 anketirancev, še bolje pa se je začelo z njo razumeti v mladostniških letih 39 anketirancev. S sestro 2 veliko

komunicira 9 anketirancev, z njo se razume od otroštva 6 anketirancev, še bolje pa se je začelo z njo razumeti v mladostniških letih 8 anketirancev. Sestro 3 ima le en anketiranec in ni označil, od kdaj se dobro razume z njo.

Večina anketirancev se že od otroštva dobro razume s svojim/svojimi bratom/brati oziroma sestro/sestrami. Kot ugotavljata Zupančič in Svetina (2004, v Tominec 2012) se v obdobju mladostništva mladostnikovi odnosi s sorojenci spremenijo količinsko in kakovostno, mladostnik pa bolj dejavno komunicira tudi s širšim socialnim okoljem. To sicer popolnoma ne velja za odzive anketirancev v moji anketi, a v večini gre za majhna odstopanja v številu anketirancev, ki se že od otroštva razumejo s sorojenci in tistimi, ki so se začeli razumeti v mladostniških letih.

6. Sklepi

Na podlagi izvedene raziskave lahko sklepam, da je komunikacija v novodobni družini kvalitetna. Ta dolgotrajen proces komuniciranja, ki ga je potrebno ohranjati in poglobljati, ostaja v krogih družine in je uspešen. Anketiranci se zavedajo, da morajo v tem procesu tako govoriti kot poslušati in opazovati ter razumeti sporočeno (Fekonja, 2009). Večina družin pa se določenih tem kot so spolnost, ljubezen in droge vseeno raje ne dotika. Bolj pogost je pogovor o šoli, družinskih zadevah, prijateljih, težavah ...

Ob izdelovanju raziskovalne naloge sem si zastavila hipoteze, ki sem jih po analizi ankete bodisi ovrгла bodisi sprejela, zaradi sledečih razlogov.

Prvo hipotezo sem sprejela, saj večina anketirancev meni, da je komunikacija v njihovi družini dobra, torej kvalitetna. To so tudi utemeljili v eni izmed naslednjih vprašanj in kot so že ugotavljali v drugih raziskavah, en primer je diplomska naloga Komunikacija in reševanje konfliktnih situacij med starši in otroki v družini (Tominec, 2012), je komunikacija v današnji družini dobra, saj se družinski člani veliko pogovarjajo, si zaupajo in so odkriti drug do drugega. Pri majhnem deležu anketirancev pa opazimo, da komunikacija ni ustrezna, saj je med družinskimi člani veliko konfliktov ali pa ne najdejo časa za pogovor.

Drugo hipotezo sem po dolgem razmisleku sprejela, saj so odgovori anketirancev bili zelo različni, a hkrati zelo podobni. Ta hipoteza se je glasila »večina udeležencev je mnenja, da pogosta uporaba tehnoloških naprav negativno vpliva na komunikacijo«. Težave pri bodisi ovržbi bodisi sprejetju hipoteze so se pojavile zato, ker je največji delež anketirancev odgovoril na vprašanje o vplivu tehnologije na komunikacijo, da občasno vpliva, medtem ko jih je mali odstotek odgovorilo odločno, da vpliva. Zdi se mi pa, da kljub temu iz teh odgovorov vseeno izvemo, da tehnologija nek negativen vpliv na komunikacijo ima, sploh če se sklicujem na Globalno poročilo o rabi interne iz leta 2018, ki je pokazalo, da povprečno preživimo na spletu po 6 ur (spletni vir 2).

Tretjo hipotezo sem delno ovrгла, saj sem po odgovorih anketirancev ugotovila, da ločitev staršev v neki meri vpliva, hkrati pa tudi ne vpliva na komunikacijo. Pri nekaterih družinah se namreč pojavi manj komunikacije, pri drugih pa ostaja komunikacija v enakem obsegu. Kot ugotavlja Lesjak (2018) se dandanes še zmeraj premalo staršev zaveda, da morajo ostati starši tudi po ločitvi. Ne zavedajo se, da je komunikacija med otrokom in staršem zelo pomembna in mora ostajati v odnosu.

Četrto hipotezo, ki se glasi »odnosi med sorojenci kot mladostniki so boljši kot takrat, ko so bili še otroci«, sem ovrгла, saj je večina anketirancev označila, da se dobro razumejo s sorojenci že od otroštva in mladostništvo ni imelo nekih večjih vplivov na komunikacijo in njihove odnose. Kljub temu pa mnogi opažajo, da se komunikacija skozi leta izboljšuje. Takšne ugotovitve potrjujeta Zupančič in Svetina (2004, v Tominec 2012), ki pravita, da se v obdobju mladostništva mladostnikovi odnosi s sorojenci spremenijo količinsko in kakovostno.

Peto hipotezo sem sprejela, saj anketiranci svoje probleme večkrat zaupajo mami kot očetu, z njo se povprečno v enem dnevu tudi več pogovarjajo in kot so označevali anketiranci z ločenimi starši, komunikacija med mamo in otrokom ostaja boljša kot med očetom in otrokom.

Zadnjo hipotezo, v kateri sem ugotavljala, ali je v družini dovolj komunikacije ali ne, sem sprejela. Razlogi za to odločitev so bili popolnoma jasni. Večji del anketirancev (kar 97 anketirancev od skupno 109) se je namreč odločil, da na vprašanje »se Vam zdi, da se v družini dovolj pogovarjate, ali bi si želeli več sporazumevanja/komunikacije« odgovori z odgovorom, da je v družini dovolj komunikacije.

Temelj dobrega odnosa je dobra komunikacija in zato je v družini ključnega pomena. Je osnovna in najpomembnejša priprava za življenje. Ob njej se oblikuje človekova osebnost, v njej se posameznik nauči izražati in sprejemati različna čustva, razpoloženja ter vedenja in izoblikuje osebni sistem vrednot, svojo samopodobo ter svoj pogled na svet (Fekonja, 2009).

Ob raziskovanju komunikacije v družini, sem ugotavljala, kako smo si vsi anketiranci različni, kako različne odnose vzpostavljamo in vzdržujemo v družini in kako drugače gledamo na določene teme, pogovore, odnose ... Medtem ko sem analizirala anketo, sem ugotovila, da bi nekatera vprašanja morala malce drugače sestaviti, podati bolj natančna navodila in se osredotočiti na ožje področje raziskovanja. Raziskovati vpliv ločitve na komunikacijo se mi je zdelo zanimivo, saj me je zmeraj zanimalo, kako potekajo pogovori med otrokom in vsakim izmed ločenih staršev ali pa celo novim partnerjem enega izmed staršev. Sedaj se zavedam, da bi na to temo lahko naredila celotno samostojno raziskovalno nalogo in bi ugotovitve bile bolj korektne, kot so sedaj. Moj vzorec anketirancev z ločenimi starši je bil namreč manjši, kot sem pričakovala, in iz njega nisem mogla razbrati, ali je komunikacija v takih družinah slabša ali ne. Do podobnih ugotovitev sem prišla pri odnosu med sorojenci, saj gre spet za široko temo, kjer bi morala poznati malo več ozadja o odnosu anketiranca s sorojenci, da bi lahko posploševala ugotovljeno.

Kljub pomanjkljivostim in novim idejam o raziskovalni nalogi, moram izpostaviti tudi prednosti, ki jih je naloga doprinesla. Ena izmed teh je, da sem dobila vpogled v odnose in komunikacijo in prišla do spoznanj, da je komunikacija dobra in ji tako starši kot otroci posvečajo čas, ki si ga zasluži. Anketiranci se poslužujejo ustreznih načinov komunikacije in vedo, da le s pogovorom lahko rešiš konflikte. Tudi manj prijetne ugotovitve je doprineslo moje raziskovanje, saj spet in spet ugotavljam, da ostajajo zmeraj enake teme o katerih se ne govori. Spolnost je ena izmed teh tem, ki si »zasluži« več pogovora, saj se s spolnostjo prej ko slej vsi srečamo. In na to srečanje moramo biti pripravljeni. Ampak kako, če ne vemo nič in se nam je o tem težko pogovarjati? Kot sem enkrat nekje prebrala »bolj se izogibaš temi, večje težave imaš«. Zato se ne izogibajmo pogovorom, ne izogibajmo se komunikaciji in določenim temam, ne izključujmo jih iz vsakdanjih pogovorov. Saj bo komunikacija učinkovita le, ko bomo poslušali, slišali, opazovali in nenazadnje tudi kaj povedali.

Kar sem želela v svoji raziskovalni nalogi doseči, je imeti nek pogled na komunikacijo v družini, a se zavedam, da moj vzorec anketirancev ni reprezentativen, mi pa vseeno poda nekaj informacij na to temo. Če se bom še kdaj ukvarjala z raziskovanjem teh in podobnih tem, se bom osredotočila na posamezno starostno skupino in le na eno področje, ki pa ga bom v tem primeru do potankosti predelala in obdelala.

7. Literatura

- Brajša, P. (1993). *Pedagoška komunikologija*. Ljubljana: Glotta Nova.
- Curk, J., Dogša, I., Kompare, A., Stražišar, M., Vec, T. (2009). *Uvod v psihologijo*. Ljubljana: DZS.
- Čačinovič Vogrinčič, G. (1992). *Psihodinamski procesi v družinski skupini: prispevek k razvidnosti družinske skupine*. Ljubljana: Advance.
- Fekonja, K. (2009). *Komunikacija med starši in otroki-težavni pogovori*. Diplomsko delo, Maribor: Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta.
- Gostečnik, C., Pahole, M. in Ružič, M. (1999). *Biti mladostnikom starši*. Ljubljana: Frančiškanski družinski center.
- Jelenc, D. (1998). *Osnovna vedenja o komunikaciji*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.
- Juul, J. (2019). *Od krušnih do bonus staršev: Priložnosti in izzivi sestavljenih družin*. Radovljica: Didakta.
- Kavčič, T. in Zupančič, M. (2006). *Osebnost otrok in njihovi medsebojni odnosi v družini*. Ljubljana: Znanstvenoraziskovalni inštitut Filozofske fakultete.
- Kerčmar, L. (2008). *Komunikacija in odnosi v družini* (raziskovalna naloga). Kapelski vrh.
- Lesjak, V. (2018). *Otrokovo doživljanje ločitve staršev*. Diplomsko delo, Ljubljana: Univerza v Ljubljani, fakulteta za socialno delo.
- Renner, T., Sedmak, M., Švab, A. in Urek, M. (2006). *Družine in družinsko življenje v Sloveniji*. Koper: Založba Annales.
- Tominec, T. (2012). *Komunikacija in reševanje konfliktnih situacij med starši in otroki v družini*. Diplomsko delo, Nova Gorica: Fakulteta za uporabne družbene študije v Novi Gorici.
- Ule, M. (2005). *Psihologija komuniciranja*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Wood, J. T. (2004). *Communication Theory in Action. An Introduction*. Belmont, California: Thomson Wadsworth.

8. Spletni viri

Spletni vir 1: https://fran.si/iskanje?FilteredDictionaryIds=130&View=1&Query=*
(pridobljeno: 26. 11. 2019).

Spletni vir 2: V povprečju na spletu preživimo 7 ur na dan:
<https://www.dnevnik.si/1042876450> (pridobljeno: 17. 2. 2020).

9. Priloga

Anketni vprašalnik

Pozdravljeni, sem dijakinja 4. letnika Gimnazije Franca Miklošiča Ljutomer in izdelujem raziskovalno nalogo na temo komunikacija v družini. Lepo Vas prosim, da si vzamete nekaj minut in s klikom na Naslednja stran pričnete z izpolnjevanjem ankete.

Q1 - Spol:

- ☐ Moški
☐ Ženski

Q2 - Starost:

- ☐ 10-16 let
☐ 17-23 let
☐ 24-30 let
☐ več kot 30 let

Q3 - Kaj si predstavljate pod pojmom dobra komunikacija v družini?

Q4 - Ali menite, da je komunikacija (to je krožni proces sprejemanja in oddajanja sporočil) v Vaši družini dobra?

- ☐ Da.
☐ Ne.

IF (1) Q4 = [1]

Q5 - Zakaj menite, da je komunikacija v Vaši družini dobra?

IF (2) Q4 = [2]

Q6 - Zakaj menite, da komunikacija v Vaši družini ni ustrezna?

Q7 - Se Vam zdi, da zaradi uporabe tehnologije (TV, tablica, računalnik, mobilni ...) v družini manj komunicirate?

- ☐ Da.
- ☐ Ne.
- ☐ Občasno.

Q8 – Označite, o čem se v družini pogovarjate najpogosteje (označi največ 5).

- ☐ o šoli
- ☐ o prijateljih
- ☐ o družinskih zadevah (planiranje izletov, rojstnih dnevo ...)
- ☐ o svojih težavah
- ☐ o športu
- ☐ o Vaših obšolskih dejavnostih
- ☐ o predsodkih
- ☐ o dogajanju po svetu
- ☐ o spolnosti
- ☐ o alkoholu
- ☐ o drogah
- ☐ o smrti

Q9 - Obstaja kakšna tema, o kateri se s svojimi starši ne pogovarjate oziroma Vas je strah pogovora o tej temi s starši?

- ☐ Da.
- ☐ Ne.

IF (3) Q9 = [1]

Q10 - Kakšna tema ali teme so to? Naštej.

--

Q11 - Se Vam zdi, da se v družini dovolj pogovarjate, ali bi si želeli več sporazumevanja/komunikacije?

- ☐ Dovolj se pogovarjamo.
- ☐ Želel/a bi več komunikacije.

IF (4) Q11 = [2]

Q12 - Zakaj si želite več komunikacije?

--

Q13 - Označite kar velja za Vas (le pri tretjem vprašanju je možno označiti "drugo", za ostala vprašanja se morate opredeliti).

	Vedno	Pogosto	Redko	Nikoli	Drugo
Z družino preživim veliko časa ob gledanju televizije.	☐	☐	☐	☐	☐
Z družino se veliko družim in pogovarjam ob zajtrku/kosilu/večerji.	☐	☐	☐	☐	☐
S sorojenci se dobro razumem (če ste edinec, označite "drugo").	☐	☐	☐	☐	☐
Mami lahko vse zaupam.	☐	☐	☐	☐	☐
Očetu lahko vse zaupam.	☐	☐	☐	☐	☐
Zaradi obveznosti preživim malo časa z družino.	☐	☐	☐	☐	☐
Z družino skupaj hodimo na izlete, sprehode ali nakupovat.	☐	☐	☐	☐	☐

Q14 - Koliko časa se povprečno v enem dnevu pogovarjate z mamo?

- ☐ Manj kot pol ure.
- ☐ Pol ure.
- ☐ Eno uro.
- ☐ Več kot eno uro.

Q15 - Koliko časa se povprečno v enem dnevu pogovarjate z očetom?

- ☐ Manj kot pol ure.
- ☐ Pol ure.
- ☐ Eno uro.
- ☐ Več kot eno uro.

Q16 - Ali so Vaši starši ločeni?

- ☐ Da.
- ☐ Ne.

IF (5) Q16 = [1]

Q17 - Ali se z mamo pogovarjate še zmeraj toliko, kot ste se z njo pred ločitvijo?

- ☐ Da.
- ☐ Ne.

IF (6) Q16 = [1]

Q18 - Ali se z očetom pogovarjate še zmeraj toliko, kot ste se z njim pred ločitvijo?

- ☐ Da.
- ☐ Ne.

IF (7) Q16 = [1]

Q19 - Bi si želeli več komunikacije s tistim staršem, s katerim ne bivate pod isto streho?

- ☐ Da.
☐ Ne.
☐ Včasih.

IF (8) Q16 = [1]

Q20 - Se Vam zdi, da zaradi ločitve s starši komunicirate manj, kot bi sicer?

- ☐ Da.
☐ Ne.

Q22_2 - Imate sorojenca/sorojence?

- ☐ Da.
☐ Ne.

IF (9) Q22_2 = [1]

Q21 – Označite, za katerega izmed Vaših bratov ali sester veljajo sledeče povedi.

Možnih je več odgovorov

	Brat 1	Brat 2	Brat 3	Sestra 1	Sestra 2	Sestra 3
Z njo/njim veliko komuniciram.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Razumeva se že od otroštva.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Še bolje sva se začela razumeti v mladostniških letih.	☐	☐	☐	☐	☐	☐